

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 5. junija 1981
Leto XXXIII. - Štev. 11
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Zadnji dogodki tržaške krajevne politike

S KOMUNISTI SE NE BO IGRAČKAL NIHČE!

Izzivalne poteze Liste za Trst na pokrajini - Nobenega barantanja za stolčke ali interesne sfere - Enotnost je možna samo v jasnosti in za skupne cilje napredka in demokratizacije

Tržaški pokrajinski svet se spet sestane v ponedeljek, zadnjič pa se je sestel v torek, 2. junija. Tedaj se je dopolnil manever Liste za Trst, ki je samovoljno in izzivalno izvolila, brez predhodnega dogovora, v pokrajinski odbor studi našega svetovalca, tovariša Milla, ki je nemudoma odklonil izvolitev.

Poglejmo, kaj se je zgodilo, čeprav je kronika dogodkov več ali manj znana. Najprej bi moral pokrajinski svet izvoliti predsednika. Kandidata sta bila dva: socialist Carbone, ki so ga imenovala stranke «tretje sile» (levega centra) po preklicu petstranskega dogovora vseh demokratičnih strank in odpovedi sodelovanja komunistov in Carlo Ventura, kandidat Liste za Trst.

Do zadnjega je Lista za Trst računala na dogovor o «razdelitvi interesnih sfer», po kateri naj bi pokrajino upravljali levi center, mnogo pomembnejšo občinsko upravo pa Lista sama s Cecovinijem, krajevno zdravstveno enoto prav tako levi center za demokratičnim predsednikom Pangherjem. Dejansko pa se je na pokrajini nedaj zataknilo, tudi zato, ker pokrajinski «meloni» niso hoteli prepustiti predsedstva neki drugi skupini. Tako so si izmislili provokacijo. Najprej so izvolili svojega predsednika Carla Venturo, ki je — seveda — dobil tudi glasove fašistov. Takoj zatem pa so volili za odbornike vseh prisotnih strank, po nekakšnem načelu «tržaške enotnosti». V odbor so vili, brez njihove vednosti in pristanka (kaj še, kakega političnega ali programskega dogovora) komunist Milla, socialdemokrata Martinija, demokristjana Locchija, Hareja (SSk) in socialista Carboneja, poleg njih pa še svojega Marchija.

Propagandistično vzeto je najbrž bil manever deloma tudi privlačen in učinkovit, dejansko pa je šlo le za izigravanje demokratičnih sil. Ne glede na dejstvo, da je komunistični predstavnik, tovariš Milla, odstopil predvsem iz moralnih razlogov, saj komunist ne more biti v odboru, ki ga preko predsednika podpirajo tudi fašisti, bi namreč javnemu mnenju lahko prikazali zadevo takole: «Vidite, kako lakomne in malenkostne so demokratične sile. Zadovoljile so se z manjšim koritcem in sedaj nam pustijo, da sami vodimo tržaško občino,

ki je pravi center oblasti». Sedaj, ko se jim je manever izjalovil, bodo najbrž rekli, da smo proti resnim oblikam enotnosti vseh ljudskih sil v Trstu.

S kom, kako, za kakšne cilje?

Pa ni tako. Mi smo, seveda, za enotnost ljudskih sil, vendar si kot komunisti in torej predstavniki delavcev in Slovencev postavljamo tudi vprašanja «s kom, kako, za kakšne cilje». To smo jasno povedali v naših izjavah in dokumentih, da so za nas bistvene programske točke, ki zadevajo antifašizem, zaščito Slovencev, industrializacijo Trsta, sodelovanje z Jugoslavijo, avtonomija v okviru enotne dežele. O teh točkah pa niso hoteli nobenih pogovorov! Tudi ne pristajamo na programske dogovore, če pa drugi ne premostijo dosedanje protikomunistične diskriminacije glede upravljanja krajevnih ustanov. Zato so računi čisti. Ne igračkamo se s politiko, kot to dela LpT, pač pa želimo razčistiti odnose v Trstu. Ne sprejemamo miloščin v pokrajini, da bi v zameno nudili podporo Cecoviniju na občini. Če se hočejo resno pogovarjati z nami, tedaj naj odstopi Cecovinijeva uprava na občini in naj prizna demokratično pravico vseh političnih sil, da sodelujejo na osnovi enotnih in jasnih programov. Tega, seveda, Lista za Trst, pa tudi demokristjani nočejo prebaviti. Raje se igračkajo z delitvijo figuric na šahovnici po načelu «eno meni, drugo tebi». S komunisti ta igra ni dovoljena. Mi se ne bomo igračkali na barantanje naših načel, ki so jasna. Poglejmo pravzaprav, kako je dozorel trenutni položaj na Tržaškem.

Odgovornost KD

Vse se je pričelo z upravnimi volitvami junija 1978, torej pred tremi leti. V Trstu je izbruhnila kontestacija osimskih sporazumov, na dan so prišle reakcionarne in nacionalistične site, ki so se tedaj še skrivale za gesli o «integralni prosti coni», nekakšni Indiji Koromandiji, kateri je naselila relativna večina Tržačanov.

«Lista za Trst» odvetnika Cecovinija je na občinskih volitvah prejela skoraj

60 tisoč glasov. Med njimi tudi približno četrtino glasov občanov, ki so dotlej podpirali stranke levece, komuniste in socialiste. Največ glasov pa je LpT prejela med volilci KD, PLI in MSI. Dejansko je tudi zasedla «politični prostor» od nacionalistične desnice KD do fašistov, s katerimi je že v prvem trenutku sklenila nekakšno zaveznitvo.

Na pokrajini je medtem delovala, kot alternativna občinski upravi odv. Cecovinija, levičarska pokrajinska uprava, v kateri so bili, poleg komunistov in socialistov, še predstavniki PSDI in SSK.

Kako je pravzaprav prišel na oblast odv. Cecovini? Politična kronika tistih dni je marsikomu zbledela v spominu, čeprav v glavnem spominja na diskusije letošnjega poletja: demokristjani so odklonili enotnost vseh demokratičnih sil, ki bi lahko potisnile «Listo» v opozicijo skupaj s fašisti in bi zagotovile Trstu demokratično upravo, odprtost do Slovencev in Jugoslavije, postopno uresničevanje osimskih sporazumov. DK se je ustrašila. Izmikala se je sodelovanju z izgovorom, da si ne more dovoliti sodelovanja s komunisti. In to v trenutku, ko je v Rimu sedela vlada demokratične solidarnosti posl. Andreottija, ki je bila izraz parlamentarne večine s komunisti!

Protikomunistična diskriminacija je obrodila v Trstu občinsko upravo LpT, ki je v naslednjih letih zastupila ozračje in ga potisnila vsaj za 20 let nazaj v zgodovino narodnostnih in socialnih trenj, protijugoslovanske zaprosti in občasnih izbruhov šovinizma.

Ne bomo naštevali vseh dogodkov, zadostuje le spomin na nesramno gonjo proti tovarišici Jelki Grbec zaradi njenege zakona «o dvojezičnosti» in zadnji primer z dvojezičnimi transparenti tržaške pristaniške družbe. Obenem je uprava odvetnika Cecovinija sprožila tudi protidelavsko gonjo v imenu nekakšnega «merkantilizma» in nasprotovanja vsakršni obliki industrijskega sodelovanja z Jugoslavijo.

Cecovini je obljubil Tržačanom učinkovito upravo mesta, dejansko pa ni spremenil niti vejice. Mesto je še bolj umazano, tržaško gospodarstvo pa prejema udarec za udarcem predvsem zato, ker ni bilo razčiščeno vprašanje

smernic njegovega razvoja in odnosa do zaledja v sosednji republiki.

Krščanska demokracija je puščala «melonarski upravi» proste roke s tem, da se je sistematično vzdrževala glasovanja o proračunih, medtem pa je tiho sklepala sporazume o nekaterih bistvenih sklepih, ki so zadevali velike interese, kot naprimer v urbanistiki (Kolonkovec!).

V teh pogojih se je pojav LpT širil in krepil. Na političnih volitvah je LpT prejel poslansko mesto za Aurelio Gruber Benco, na evropskih volitvah pa za Cecovinija, v deželni svet je vstopila s 4 svetovalci. Ves ta čas so listo podpirali tudi radikalci Marca Pannelle. V teh pogojih si je LpT lani zagotovila relativno večino tudi v tržaškem pokrajinskem svetu in nekaj mest v občinskih svetih miljske in nabrežinske občine.

Zadnji poskus demokratične enotnosti

Stranke, ki so dotlej sodelovale s KPI v napredni pokrajinski upravi, so se tedaj odločile za sodelovanje s KD. Na pogajanjih, konec avgusta 1980, so vsi poudarjali, da je to edini način, kako prepričati demokristjane, naj prestopijo v opozicijo proti Cecovinijevi upravi na tržaški občini. V ta namen je KPI obljubila svojo zunanjo podporo levosredinskemu odboru na pokrajini, v katerega so vstopili KD, PSI, PSDI in SSK.

Čeprav smo se tedaj dogovorili tudi, da se bodo pričela pogajanja za oblikovanje domače uprave v Nabrežini in torej večine med KPI, PSI in SSK, se v tej občini stvari niso primaknile z mrtve točke.

Dejansko smo bili prisiljeni ugotoviti, da KD ni pretrgala svojih skrivnih odnosov z LpT in da se je pripravljala nekakšen «sporazum o razdelitvi interesnih sfer», nekako po principu, da komunisti z levico upravljajo okoliške občine, tržaško pokrajino in zdravstveno enoto demokristjani z levosredinskimi zavezniki, tržaško občinsko upravo pa Cecovini s svojo «listo».

Na tako mešetarsko pojmovanje politike lahko pristanejo vsi, ne pa komunisti! Delal si je velike utvare, kdor je mislil, da je KPI bila pripravljena za 30 srebrnikov prodati desetletne tradicije boja za drugačno podobo mesta, kdor je mislil, da je pripravljena pogoltniti grenke zalogaje protislovenskih izbruhov Liste.

Zato, in samo zato, smo odpovedali sodelovanje v koaliciji, ki je upravljala pokrajino (brez prisotnosti komunističnih odbornikov, seveda). Tudi nismo bili pripravljene podpirati (s svojimi glasovi ali z vzdržanjem) Cecovinijeve uprave v Trstu.

Drugi Trst

Naša stališča so bila očitno izraz moralnega pristopa k političnim vprašanjem. Pa tudi dejstva, da KPI predstavlja avantgardo «drugega Trsta», tistega dela občanov, delavcev, Slovencev, žena in mladine, ki odklanja zatihlost sistema vladanja KD in ohlost ter šovinizem LpT.

Da bi zakrili ta stališča, so nasprotniki izkoristili vsako priložnost. Začeli so izkrivljati stališča KPI in njenih uradnih vodilnih organov. Posluževali so se iztrganih izjav tega ali onega posameznika, da bi postavili na glavo stališča komunistov. Tako se je lahko zgodilo, da je Branko Pahor (PSI) v radijski oddaji dejal, da je KPI pripravljena na paktiranje z Listo, medtem ko so socialisti za «alternativo». Pahor je dejansko postavil stvari na glavo, povsem narobe, saj je pripisal svoji stranki naša stališča, in obratno. Nismo komunisti, tovariš Branko Pahor, predlagali «male tržaške Jalte» o razdeljevanju interesnih sfer in stolčkov med LpT, KD, PSI in KPI. Nasprotno, mi smo to odklonili z ogorčenjem!

Sedaj nam očitajo, da vodijo naša stališča (naša nepopustljivost) naravnost v komisarske uprave in jesenske upravne volitve.

Resnici na ljubo, ni povsem tako. Možno je, da bosta zavrnjena oba proračuna obeh «listarskih» manjšinskih uprav, na občini in pokrajini. V tem primeru bosta morali upravi LpT odstopiti, ali jih bo odstranil komisar. Naša naloga je, da prisilimo LpT, naj spoštuje osnovna pravila demokracije in odide v trenutku, ko prejme nezaupnico večine. So stranke s KD na čelu pripravljene na spopad?

Če Cecovini ne bo hotel zapustiti županskega stolčka, bodo res neizbežne nove volitve. Tedaj smo pripravljene iti v najostrejši spopad, da se iztrga «listi» vsakega poštenega volilca, vsakega delavca ali upokojenca, ki so ga pred tremi leti preslepili. To pa je možno samo, če se predstavimo z jasno alternativo vsebinskega značaja.

Če pa bo Cecovini odstopil, bomo morali spet sestati za okroglo mizo pogajanj in razmišljati o tem, kako nuditi Trstu demokratične uprave. Upati je, da se tedaj ne bodo ponavljale igrice na slepo miš in predlogi o razdeljevanju stolčkov po interesnih sferah, brez vsakršnega političnega ali programskega sporazuma.

Na koncu še par besed o Nabrežini. Do zadnjega KPI in tovariš Škerk vabita Slovensko skupnost, naj pristopi k skupnemu upravljanju občine. Čez nekaj dni bo nabrežinski občinski svet glasoval o proračunu Škerkove uprave. Če bo zavrjen, bo tov. Škerk odstopil, kar je samo po sebi umevno. Prav tako se nam zdi razumljiv odstop občinskega odbora, če bi bil proračun izglasovan z nezaželenimi glasovi desnice.

Upati je le, da si SSK ne bo prevzela težke odgovornosti za razpust nabrežinskega občinskega sveta in nove volitve. To bi namreč pred vso javnostjo predstavljalo dokaz, da med domačimi političnimi dejavniki ni mogoč sporazum o skupnem upravljanju. Na kocki bi bilo preostalo slovenstvo devinsko-nabrežinske občine...

st.s.

Tiskovno sporočilo tržaške avtonomne federacije KPI

Zvezni komite in zvezna kontrolna komisija tržaške avtonomne federacije KPI, sta na skupni seji 30.5.1981 izdala tiskovno poročilo, oziroma resolucijo, v zvezi z zmedenim in dvomnim političnim in gospodarskim položajem, ki je nastal v Trstu. Med drugim je rečeno:

Možna je samo sestavitev odborov, ki se opirajo na enotne programe in ki bodo upoštevali bistvene točke KPI - zagovarjanje pravic slovenske narodnosti manjšine, antifašistična akcija, industrijski in pristaniški razvoj, izvajanje gospodarskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, ki ga predvidevajo osimski sporazumi in področna avtonomija, ki se mora izvajati v okviru deželne enotnosti. Prisotnost komunistov v izvršnih telesih in v popolni enakopravnosti z

ostalimi političnimi silami, je edino jamstvo, da se bo program izvajal.

Dvumne resolucije in zmedena logika podelitve oblasti in koncept «upravljalnosti» in vodenja raznih krajevnih ustanov, ki jih predlaga KD skupaj z ostalimi silami, niso na noben način sprejemljive. To je pot političnega nesporazuma, s katero se skuša zakrinkati diskriminacija napram komunistom in podaljšati negativne izkušnje Cecovinijevega odbora, ki ga med drugim podpira MSI.

Lanskega septembra je KPI, na podlagi lastne državne politične linije in s smislom odgovornosti do krajevnih skupnosti in njenih problemov, podprla pokrajinski odbor iz katerega je bila izključena. Ta dokaz odgovornosti pa ni obrodil zaželenih uspehov, predvsem

zaradi obnašanja KD. Negativna izkušnja je prisilila KPI, da še enkrat predlaga alternativo tržaški demokraciji in napredku, ki se opira predvsem na enotnost laičnih in levičarskih sil.

Federalni komite in kontrolna komisija smatrata kot nujno preseči enobarvni odbor LpT v tržaški občini, ki se je kot običajno izkazal z antidemokracijskimi in izzivalnimi stališči, ki povzročajo nacionalno napetost in nestrpnost; napad na Enotno družbo pristaniških delavcev je samo najnovejši dokaz. Zato ni sprejemljiva nobena politična kombinacija, ki bi še nadalje zadrževala že itak porazen položaj v našem mestu.

Komunisti zato predlagamo vsem demokratičnim silam tesno sodelovanje za rešitve, ki bi bile v nasprotju z nadutim oblastništvom LpT in KD. Taka enotna demokracija zahteva prisotnost komunistov v odboru. Prav diskriminacija je namreč povzročila zmedo in «politično praznino», ki karakterizirata tržaško stvarnost.

nadaljevanje na 7. strani

Pester kulturni program in novosti na prazniku tiska v Dolini

Preurejen prireditveni prostor, govorila bosta Stojan Spetič in poslanec Cuffaro

Od 13. do 15. junija se bo v Dolini odvijal festival Dela in Unità. Kot vsako leto bo tiste dni pestro in živahno, vendar bo letos tudi marsikaj novega, predvsem kar se tiče kulturnih točk programa, ki se bo precej razlikoval od prejšnjih.

V soboto, 13. junija bo ob 20.30 na sporedu satirični kabaret KLOBASANJE s S. Verčem in Borisom Kobalom. Do ene ure ponoči pa bo ples z ansamblom POMLAD, di ga sestavljajo mladi iz Brega, ki so se s svojo raznovrstno glasbo že uveljavili na takih praznikih.

Osrednji del programa bo soveda v nedeljo 14. junija. Kioski bodo odprti od 10. ure dalje, ob 17.30 bo koncert godbe na pihala BREG. V popoldanskih urah bo v baletni točki nastopila mlada Katja Verginella iz Križa v «Plesu mlade partizanke». Koreografijo je pripravila Anka Kocjančič, ki že vrsto let vadi mlade ljubitelje plesa in folklore.

Sledila bo skupina gojencev Slovenskega dijaškega doma iz Trsta, Tanja Pečar, Elena Bizjak in Iztok Pečar, ki bodo občinstvu «razodeli» kaj vse vedo in znajo «Naše klepetulje».

Na vrsti bo nato še dramska skupina iz Trebča s prizorom BOSTON 1908, to je tragični dogodek v katerem je takrat izgubila življenje skupina stavkajočih tekstilnih delavk.

Letošnji gostje bodo člani italijanske skupnosti občine Koper, ki bodo predstavili svoj pevski zbor in folklorno skupino.

Priložnostna govornika bosta Stojan Spetič in poslanec Cuffaro.

Večerne ure bo popestril ansambel POMLAD.

V ponedeljek, 15. junija bo program pričel ob 20.30 z nastopom otroškega zbora «J. Rapotec» iz Prebenega in moškimi zborom «V. Vodnik» iz Doline. Do 24. ure bodo navzoče zabavali Veseli godci.

Za letošnji bogat spored bodo organizatorji preuredili skoraj ves prireditveni prostor. Kioski bodo postavljeni na zgornjem delu prostora, vse tri večere pa bodo predvajali tudi filme na aktualno družbeno-politično tematiko.

Poleg domače kapljice bodo še dobro založeni kioski s pečenimi ribami in piščanci ter bogato loterijo. Računamo torej na množično udeležitev, saj program objema vsega nekaj, od razvedrila do kulturnih točk.

KOLENDAR OSTALIH FESTIVALOV DELA in UNITA'

JUNIJ

od 4. do 9.	Festival pri Valmauri Sv. Ana, Kolonkovec, Škedenj
od 12. do 16.	Sv. Jakob, Magdalena, sekcija «Tomažič» v vrtu za Vatikanom»
od 13. do 15.	Dolina
od 13. do 14.	Festival ZKMI Nabrežina
od 19. do 22.	Križ
od 20. do 23.	Sv. Ivan, Podlonjer, v Ljudskem domu v Podlonjerju
od 27. do 29.	Pratolongo, krožek Pečar
od 26. do 28.	Sekcija gradbenih delavcev, Ljudski dom v Podlonjerju
od 22. do 28.	Prosvetni dom Opčine, sekcije vzhodnega Krasa

JULIJ

od 3. do 6.	Sekcija od Sv. Alojzija
od 11. do 19.	Pokrajinski festival na gospodarskem razstavišču, na ketrem bodo sodelovale vse sekcije
od 24. do 27.	Campi Elisi
od 24. do 27.	Nabrežina

AVGUST

od 31. jul. do 3.	pri «Ferdinandeu», Sv. Alojzij, Rocol, Pratolongo
od 31. jul. do 3.	Zgonik
od 14. do 16	Altura
od 28. do 31.	pri Sv. Sergiju

SEPTEMBER

od 4. do 7.	mestni festival na vrtu na Pončani
od 11. do 13.	Barkovlje

PREJELI SMO

Z naslednjim dopisom Vas želimo seznaniti s problemom na osnovni šoli M. Gregorič pri Sv. Ani, ul. Fianona.

V stavbi na ul. Fianona, namenjeni slovenski šoli, je nameščena tudi italijanska sekcija, ki ima na razpolago pet učilnic, zbornico, ter se poslužuje, skupno s slovensko sekcijo ene učilnice preurejene v majhno telovadnico. Slovenska sekcija ima štiri učilnice ter bivšo zbornico, pozneje preurejeno v ambulanto, ki služi obem sekcijam. V pritličju stavbe je še stanovanje za hišnika, ki je že v penziji, ter še stara kuhinja in ena sobica, ki jo hišnik uporablja.

Ob koncu šolskega leta 1978/79 je Združenje staršev obvestilo ravnateljstvo ter občinsko upravo, da bo z novim, šolskim letom potrebna še ena učilnica, ker se je v I. razred vpisalo 7 otrok (v šolskem letu 78/79 in prej sta bila po 2 razreda združena). Ob začetku šolskega

leta 79/80 ni bilo na razpolago učilnice, zato se je V. razred, ki ima 5 učencev, vselil začasno v ambulanto, seveda z nezadovoljstvom zdravniškega osebja ter italijanske sekcije; katera ambulanta pa je neprimerna, oz. majhna in ozka. Starši so ponovno intervenirali na ravnateljstvu ter na občini osebno in pisмено, toda niso dolgo dobili odgovora.

Končo po večkratnih intervencijah Združenja smo dosegli, da je občinski izvedenec le prišel na šolo dne 6.3.81 in si ogledal prostore v pritličju. Naj tu omenim, da je bil leta 1975 odobren načrt za preureditev teh prostorov. Izvedenec je ob tej priliki izjavil, da bi se lahko preuredilo staro kuhinjo in sobico v 1 učilnico. Nato dne 18.3.81 so spet prišli na šolo pristojni občinski organi ter slovenski in italijanski ravnatelj in ponovno potrdili, da bodo preuredili prostore v pritličju, saj je to tehnično mogoče in je škoda, da ostaja toliko neuporabljene prostora. Dodali pa so še, da ne morajo začeti z deli, dokler ne dobijo stanovanja za hišnika, ki ponavljam je v pokoju že od XII 1979.

Šolsko leto se bliža koncu, v poletnih mesecih (ki so za dela na šolah najbolj primerna) so dela prekinjena zaradi do-

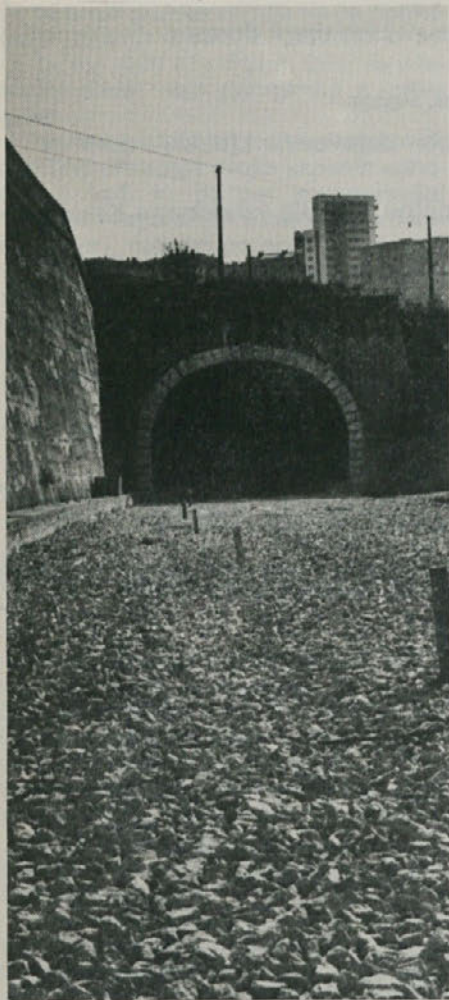
pustov, september bo spet tu in naši otroci bodo spet brez učilnice, toda problem bo mnogo hujši, kajti ne bomo imeli na šoli več takega maloštevilnega razreda, ki bi se lahko vselil v ambulanto.

Ker iz izkušenj vemo, da občinska uprava obljublja, oz., da te obljube ostanejo na papirju ali pri samih besedah, se obračamo na Vas z upanjem, da boste naše utemeljene zahteve podprli, oz. se zavzeli za potrebe naše šole, da bi čimprej prišlo do začetka del, saj, če ima občinska uprava na razpolago osebje in buldožerje za razlaščenje naših vrtov, lahko preskrbi tudi nekaj zidarjev ter gradbenega materiala, da nampo tolikih prošnjah preskrbi nujno potrebno za naš razvoj.

Združenje staršev
Otroškega vrtca pri Sv. Ani
in Osnovne šole «M. Gregorič» Trst

O problemu je bila obveščena tov. marta Ivašič, predstavnik KPI v občinskem svetu, ki bo obvestila odgovorne.

Komisija za šolstvo
pri Tržaški avtonomni federaciji
KPI

Pogled na del opuščene železniške proge

Zanimiv predlog za uveljavitev Doline Glinščice

V ljudskem domu na Pončani so v petek, 24. aprila priredili fotografsko razstavo o nekdanji železniški progi, ki je povezovala mesto z dolino Glinščice; ob priliki pa so na pobudo šentjakobskih komunistov predstavili zanimiv načrt o ureditvi peš poti na tem področju.

Predlog, ki so ga predstavili člani nekaterih mestnih in dolinske sekcije, predvideva ureditev trase, ki se začne v samem mestu in se nadaljuje preko mestnih predelov do Glinščice in Botača na jugoslovansko stran, in ki je last državne železnice. Tračnice so že odstranili, porušili so se tudi nekateri mostovi, vendar stroški, ki bi bili potrebni za preureditev ne bi bile pretirani. Tako bi imeli še eno peš pot, kot je Napoleonska cesta, ki se vije od Obeliska na Opčinah proti Kontovelu. S tem bi pridobili na ekološkem področju, saj bi bila pot namenjena pešcem, ki bi lahko iz samega mestnega središča peš prišli na Kras.

Načrt je poleg vsega tudi lahko izvedljiv, saj nima lastnik, državna železnica, nobenega interesa do te opuščene proge. Vsekakor bi se morala za to pobudo zanimati predvsem občina, potom dežele, ker bi prišlo tudi do nekaterih sprememb v regulacij-

skem načrtu. Tisti del železnice, ki spada pod tržaško občino je namreč že namenjen za izgradnjo avtomobilske ceste.

Gre predvsem podčrtati, da bi ureditev take sprehajalne steze nekako potrdila to, kar je bilo rečenega na seminarju za ohranitev doline Glinščice, ki ga je prejšnji mesec organizirala občina Dolina.

Sinoči, četrtek, 4. junija so v Ljudskem domu «A. Gramsci» na Pončani ponovno imeli srečanje na to temo. O tem bomo poročali v eni prihodnjih števil.

Italijanski parlament je izvolil za članico višjega sodnega sveta. **Cecilio Assanti**. Naša tov. je do- cent delovnega prava na tržaški občini in predsednica krožka «Che Guevara».

To je prvič, da tržačanka zavzame tako visoko mesto v italijanskem sodstvu. Ob tej priliki ji čestita

Tržaška avtonomna federacija KPI

Vladna kriza po odkritju zarote framazonske lože

Ob zaključku redakcije za prejšnjo številko smo samo na kratko zabeležili izbruh škandala o framazonski loži P2, ki je v nekaj dneh pokopala Forlanijevo vlado in spravila celotno republiko pred jasno izbiro moralizacije.

Prav je, da sedaj napišemo o tem nekaj več. Najprej osnovni podatki o tej organizaciji in o pomenu, ki ga je imela na italijansko politično življenje. Ni namreč vseeno, kako ocenjujemo odkritje tajne framazonske organizacije P2 Licia Gellija. Nekateri skušajo vso zadevo zreducirati na folkloro framanzonstva, zidarske žlice, kompase, predpasnike, kapuce in prisege «Velikemu Arhitektu Vesolja», drugi pa skušajo P2 prikazati kot igračkanje manjših in nepomembnih osebnosti, ki so bile «prešibke» in torej niso zdržale napetosti italijanske politike.

Poglejmo zato stvar v oči. P2 ni bila navadna framanzonska loža, kakor jih je veliko povsod in tudi pri nas, v Trstu. P2 je bila tajna in predvsem mafijsko organizirana skupina ljudi, ki so se prerivali na oblast v italijanski družbi MIMO in PREKO meja zakonitosti ter demokratičnih pravil.

Kakšne so bile te metode, nam povedo v določeni meri sami milanski sodniki, ki so sprožili preiskavo. Tisoč in več ljudi iz vseh mest Italije se je med seboj povežalo, da bi drug drugemu pomagali z vsemi zakonitimi in nezakonitimi sredstvi in zasedli ključna mesta državnega, gospodarskega in političnega značaja.

Pri tem naj bi se nesporni voditelj skupine, bivši nacistični kolaboracionist Licio Gelli posluževal predvsem izsiljevanja, saj naj bi razpolagal z izdatnimi dosjeji nekdanje varnostne službe SIFAR in drugimi informacijami, ki so mu jih sproti posredovali posamezni člani tajne organizacije, predvsem oni, ki so pripadali državnemu aparatu, vojski, finančni straži, bančnim vrhovom.

Loža P2 je bila v tej borbi za oblast vpletena v raznorazne primere korupcije, v škandale, podkupovanja politikov... Razpredena je bila v političnem življenju in imela svoje člane, kot izhaja iz objavljenih seznamov, tudi v parlamentu in sami vladi.

Značilno je tudi, da je P2 združevala ljudi, ki so bili navidezni politični nasprotniki, v resnici pa jih je vezala ista prisega zarotnikov. Pomislimo le na to, da so v tajni organizaciji sedeli fašisti, demokristjani, socialisti, socialdemokrati, republikanci... Lahko povemo tudi, koga ni bilo na seznamu: komunistov, radikalcev in članov demokrščanske struje «baze». Vsi ostali so, tako ali drugače, sodelovali v organizaciji, katere dejavnost lahko primerjamo z zaroto proti demokratičnemu sistemu.

Lahko tudi razumemo, kako se je ta zarota sploh razpasla. Sistem vladanja KD je prišel do take stopnje degeneracije, do so najbrž nekateri krogi razumeli, da bo prej ali slej propadel. Ni si mogoče predstavljati, da bodo italijanski volilci vse večne čase zaupali tako

diskreditiranim oblastem. Zato so za slutili nevarnost demokratične in ljudske alternative, ki bi se pojavila ob KPI, na levci. Od tod tudi mednarodna pomoč organizaciji, ki naj bi prevzela oblast v Italiji (kako, si lahko predstavljamo le, če ugotovimo, da so v P2 bili vsi vrhovi vojske) in preprečila ustanovitev napredne vlade, morda po francoskem vzorcu.

P2 je najbrž čakala na razkroj demokrščanske države in ga tudi pospeševala, da bi čimprej uveljavila lastne interese. Bila je, skratka, «rezervna karta» določene buržoazije, ki se noče sprijazniti z možnostjo naprednih vlad v Italiji. V tem vidimo lahko neko podobnost s Trstom. Tudi tu je desnica z odločilno pomočjo framazonskih organizacij prevzela oblast v trenutku, ko se je razkrojil demokrščanski sistem oblasti. Predstavljajmo si, samo za trenutek in z določeno dozo fantazije, kaj bi se zgodilo, če bi v Italiji zavladali «meloni», povsod. Nekaj takega je, v bistvu, pripravljala Licio Gelli s svojimi najtesnejšimi sodelavci.

Odkritje seznama članov skrivne lože (tajne organizacije) je povzročilo padec vlade. Sedaj se Forlani trudi, da bi sestavil novo vlado, po možnosti podobno dosedanji, čeprav očiščeno najbolj sumljivih elementov. Moralizacija celotnega sistema oblasti pa naj počaka.

V zadregi so socialisti, ki so na svojem palermškem kongresu klicali k splošni družbeni in politični reformi, sedaj pa jim vlada tone v blatu škandalov in tajnih zarot. Skušali so se izvleči tako, da so zahtevali zase predsedstvo vlade. Tedaj pa so jim demokristjani pokazali, kolikšno hvaležnost čutijo za do-

sedanje zveste zaveznike. Piccoli je Craxiju jasno dejal, da bo vlado vodil še naprej demokristjan in da naj si utvare po palači Chigi zbije z glave. Raje bodo povzročili razpust parlamenta in nove volitve.

Upati je, da bo za socialiste to dobra lekcija in da bodo razumeli, kaj je hotel reči Berlinguer po razgovoru s Pertinijem na Kvirinalu: potrebna je vlada demokratične alternative, ki naj odzame KD vodilno vlogo v državi; novo vlado mora voditi osebnost, ki ni iz vrst KD; v vladi morajo biti tudi komunisti, ker predstavljajo glavno moralno jamstvo za Italijo.

Kako bo PSI zavrnila te predloge? Vprašamo se lahko, ali ni Francija zadostna lekcija, da se ni porušil svet ob izvolitvi Mitteranda tudi s komunističnimi glasovi? Mitterand je za sedaj imenoval socialistično-radikalno vlado, vendar je novi premier Mauroy objubil, da bo vanjo vključil tudi predstavnike KPF. Ni se zrušila NATO zaradi tega, kajne? Je mar KPI manj vredna in manj demokratična od francoske komunistične partije Georges-a Marchaisa! Nikakor ne. Nasprotno, zdi se, da francoske socialiste niti ne briga, če je Marchais odobral sovjetsko zasedbo Afganistana in če je proti EGS. Saj ne bodo dali francoskim komunistom zunanega ministristva.

In vendar se v sosednji Franciji, kjer imajo stranke večji občutek za narodno neodvisnost, utrjuje enotnost levece, čeprav so bile polemike med KPF in PSF hudičeve ostre in na robu žalitev.

V Italiji pa imamo utrjene izkušnje sodelovanja in zavezništva v krajevnih upravah, v sindikalnem gibanju, v

(Nadaljevanje na 7. strani)

Prosek - komemoracija obešenih talcev na železniški postaji. Govorila sta Igor Tuta in Paolo Sema

ODPRTO PISMO

Pred nekaj dnevi se je na tržaškem sedežu RAI pripetil navidezno nesmišeln dogodek: ravnateljstvo sedeža ni dovolilo predstavitve televizijskega programa o slovenski narodni skupnosti, ki je bil redno predvajan isti večer.

Ob uri predvideni za predstavitev se je zbralo na sedežu več oseb, ki so bile različne po starosti, po kulturnem izvoru in po narodnosti, kar je za tiste prostore precej nenavadno. Zakaj se je hotelo preprečiti, da bi te osebe diskutirale o tako občutenem problemu?

Vemo samo, da si je ravnatelj sedeža vzel pravico, da odslej vabi ljudi na sedež sam, po lastni presoji. Kje je vzrok za te ukrepe? V zadnjem času se je po zaslugi reforme in decentralizacije ustaljeni običaj stalnih vabil nekoliko spremenil: sedež ni bil več le monopol ozkega in zaprtega kroga. Čeprav počasi se je spreminjal v to, kar bi po zakonu moral biti in sicer javna storitev, decentrirana in odprta vsem družbenim in narodnim kulturnim tradicijam. Vedno več je bilo soudeležbe, sodelovanja in diskusije, celo med mlajšimi pripadniki slovenske in italijanske narodne skupnosti, ki so v prejšnjem obdobju najmanj sledili deželnim programom. Nekaj se je torej spreminjalo. Mar se ni hotelo preprečiti spreminjanja ravno v to smer?

Vsekakor predstavitve ni bilo mogoče izvesti iz precej nejasnih formalnih razlogov, ki bi se lahko rešili z malenkostno dobro voljo. S tem v zvezi moramo poudariti, da je bil omenjeni program zastavljen dvojezično. Že zaradi tega, ker je nastal iz skupine slovenskih in italijanskih kulturnih delavcev, od katerih so bili nekateri uslužbenci RAI, drugi pa ne. Tudi to dejstvo je precej nenavadno.

Program podaja nek specifični zgodovinski spomin; predstavo, ki jo imajo Slovenci o sebi; program jo rekonstruira na podlagi neke jezikovne logične vezne niti in preko nekaterih ključnih izrazov. Zato smo želili tudi dati nizu oddaj naslov: «Prostor in spomin - lo spazio e la memoria».

Ravnateljstvo sedeža je ta naslov grobo črtala z običajnimi izgovori o zaprekah, ki bi se jih z malenkostno dobro voljo lahko rešilo; približno tako, kot je tržaški župan pred dnevi skušal prepovedati pristaniškemu delavcu, da bi uporabljal konkretni inštrument njihove enotnosti, to je uporabo dvojezičnosti.

Zakaj se dogaja vse to? Trenutno vemo le, da se dogaja in da o tem ne smemo govoriti. Škoda, kajti s takim odnosom se vsiljuje ljudem stari odnos zamer in jeze med skupinami, ki med seboj ne komunicirajo. A ni ravno ta tisti stari način razdvajanja prebivalstva, na katerega se je naslanjal v vsej povojni dobi vladajoči krog, ki ni bil sposoben, da bi probleme označeval z njihovim praviim imenom in še manj, da bi jih

reševal ob neposrednem sodelovanju prebivalstva?

Bojan Brezigar · Lilla Cepak · Pavle Merku
Milan Pahor · Piero Panizon · Pavel Stranj

K pismu nimamo kaj pripominjati, tudi zato ne, ker mislimo, da morajo televizijske oddaje komentirati najprej sami gledalci. Žal pa se je tudi tokrat zgodilo, da je že po prvi oddaji «zakokodakalo»

glasilo Liste za Trst «Voce libera» in streslo celo golido šovinističnega gnoja na oddajo, na Slovence itd.

Pozneje se je oglasila še Slovenska skupnost (Trst) s tiskovnim sporočilom, v katerem se distancira od oddaje in meni, da so bili slovenski šolarji neumešno vpleteni vanjo. Stališča SSK, iskreno povedano, ne razumemo. Česa se pravzaprav bojimo?

V Trziču so podelili odlikovanja 292. bivšim borcem slovenske in italijanske narodnosti iz goriške pokrajine. Prisotna sta bila jugoslovanski veleposlanik v Rimu Marko Kosin in generalni konzul Štefan Cigoj

Predstava KD «Tabor» iz Opčin

27. maja je bila o Kulturnem domu v Trstu predstava za osnovne in nižje srednje šole s tržaškega. Dramski odsek KD «TABOR» iz Opčin je podal Bevkovo delo «Črni bratje». Stanka Hrovatin, predsednica društva, je občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, pozdravila in orisala pomen predstave. Z igro so se poklonili avtorju ker poteka letos Bevkovo leto. Ker so dogodki iz igre resnični, je bila le-ta tudi nekakšna proslava 40-letnice OF. Obenem so s priveditvijo počastili spomin Eme Tomažič, simbola slovenske trpeče matere.

Mnenje ...

V prihodnjih dneh bomo verjetno zasledili članke v časopisih, ki se bodo kot običajno začeli: bliža se konec pouka... in potem bodo nadaljevali z raznimi obračuni in proračuni o tem in onem.

Čeprav se včasih jezim, ker moram vsak dan cijaziti z avtobusom v službo, prihajam do zaključka, da je tako vožnje dosti bolj pestro in zanimivo kot pa samotna vožnja z lastnim avtomobilom. Tako sem oni dan imela priliko poslušati komentarje nekaterih srednješolcev na račun šolskih ocen in spričeval. Iskreno povem, da upam, da so to šele začetniki, oziroma, da so letos prvo leto na liceju, učiteljišču ali trgovskem zavodu, saj njihova zrelost ni bogve kaj razveseljiva. Torej, pogovarjali so se o ocenah, ki jih bodo po vsej verjetnosti imeli v zaključnem spričevalu. Fantje so se dekletom sicer malce posmehovali in imeli so tudi prav. Česar ne razumem, je dejstvo, da je «bitka» za lepo spričevalo zgolj materialnega značaja. Neka dolgoletna se je namreč pritoževala nad dejstvom, da je v zadnji šolski nalogi iz slovenščine dobila samo šestico in da ji bo ta pokvarila zaključno skupno oceno. Doma je namreč preprosila, naj ji za dobro spričevalo kupijo «motorin» in starši so na to najbrž pristali. Sedaj pa, s to šestico, povsem neupravičeno, ji bodo ob zaključku šolskega leta podarili «samo vsoto denarja» s katero bo lahko razpolagala kakor se ji bo zahotelo. Druga, zdela se mi je malo mlajša, je naravnost jokarila, da s šotorom ne bo nič, ker da je njen brat uspešno opravil nekaj univerzitetnih izpitov, in da bo ona zaradi te diskriminacije morala zopet na počitnice s «ta starimi». Zanimivo se mi je zdelo tudi opravljanje najboljših v razredu, kot na primer, da je Marička pisala slovensko tiho vajo devet, ker je povsod pravilno uporabljala dvojino. Saj se v pogovornem jeziku dvojine sploh ne uporablja... Sicer pa imajo vsi najboljši v razredu zelo malo fantazije in imajo zato težave pri prostih spisih, ves program se enostavno naučijo na pamet, če pa jih vprašaš kaj izven tega se sploh ne znajdejo, ker pač nimajo fantazije in tako naprej.

O tem, da v razredu kaj debatirajo, da se dotikajo aktualnih tem ali celo politike, niti besedice. Ne spada v učni program. Samo nekakšno «spoznanstvo» imajo, od časa in je zelo dolgočasno. (Che longhi...)

Rekla sem, da upam, da so to šele začetniki, in da se bodo v prihodnjih letih zavedali, da šola ni samo dobro spričevalo za «motorin» ali plačane počitnice, ampak da je priprava na bodoče življenje ali šolanje.

Res, da od marsikje slišimo, da šola ne nudi veliko, toda tudi mladina bi, po mojem mnenju morala malo bolj zvedno gledati nanjo in da bi morali mi, starši, navajati našo otročad na stvar-

nost, da dober rezultat ne more biti vselej poplačan z materialnimi dobrinami, da je to, kar se od mladih nog učimo vedno in vsekakor priprava in podlaga za naša zrelejša leta.

Mima Kapelj-Rapotec

NADALJEVANJA Tiskovno

(Nadaljevanje z 2. strani)

Nadalje pozivamo vse tovariše, delavce in demokrate naj se v tem smislu dosledno in jasno zavzamejo za čimprejšnjo rešitev gospodarskih in družbenih problemov. KPI odklanja izkrivljenost dejstev, katerim smo zadnje tedne priča in si želi, da bi tudi druge stranke znale pokazati občutek odgovornosti, ki je označeval delo komunistov in doprinos, ki so ga vedno dali, tudi v opoziciji, za izboljšanje skupnih problemov.

KPI vsekakor potrjuje svoja alternativna stališča v tržaški občini in pokrajini in svojo zavzetost za sodelovanje, predvsem s tovariši socialisti.

Zvezni komite in zvezna kontrolna komisija pozivata vse partijske organizacije k obširni mobilizaciji za vse iniciative, ki se opirajo na sodelovanje z ljudmi preko dialoga in konfrontacije in ki bi resnično pripomogle k spremembi v vladanju.

VLADNA KRIZA

(nadaljevanje s 5. strani)

kmečkih zadrugah, na kulturnem področju.

Nič nemogočega torej ni v naših predlogih. Prepričani smo tudi, da nas ljudje razumejo in podpirajo zamisel, da bi tokrat vladala Italiji tudi (in predvsem) tista sila, ki se ni kompromitirala v škandalih in zarotah in ki najbolje predstavlja delavski razred. V trenutku, ko so potrebni skupni naporji za premostitev gospodarske krize, ni to malenkost.

st.s.

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine prispevajo:

Dario Bogatec, Sesljan, 14.000 lir
Danilo Legiša, Medjvas, 3.000 lir
Bernardo Slavec, Dolina, 4.000 lir
Šavron Anton, Dolina, 8.000 lir
Rino Kuret iz Boljunca, 4.000 lir

Ob 2. obletnici smrti sina Rika, prispeva
Cena Malalan 10.000 lir za sklad DELA.

Mihela Vremec, Opčine, prispeva 2.000 lir
Vsem se toplo zahvaljujemo

Ob smrti Toneta Abrama, neustrašnega antifašističnega borca, bivšega političnega organjanca in tajnika okraja v po-vojnih letih, izreka sekcija KPI Devin-Nabrežina iskreno sožalje svojcem in prispeva, v počastitev njegovega spomina, 50.000 lir za sklad DELA.

Te dni bo «okroglo» praznoval tov. **Albin Škerk**. Za njegov 60. življenski praznik mu iz srca čestitamo in kličemo še na mnogo zdrava in uspešna leta!

Uredništvo

Prejšnjo soboto in nedeljo je v Bazovici potekal festival Dela in Unità. Priložnostna govornika sta bila Miloš Budin in Claudio Tonel

**V SREDO, 10. JUNIJA
Ob 19. uri na
GOLDONIJEVEM TRGU**

SHOD KPI

**ŠKANDAL P2
IN KRAJEVNE
POSLEDICE.
ZAVZETOST
KOMUNISTOV
ZA
MORALIZACIJO
V TRSTU
IN ITALIJI**

Govorita:

**ANTONINO
CUFFARO**

STOJAN SPETIČ

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipolito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst